

Hager Ritta kiállítása a Várnegyed Galériában

A kiállítás címe, Fénycsend, kinyitja a képzelődés kapuját. Annál is inkább, mert a metaforában – Hager Rittától nem idegen a költészet – többféle titok ötvöződik. A természeti fény a belőlünk az Istenre viasszagázró szakrálissal, és a világnyi lélek békéjével. Tehát az égi úton gurított napkorong megfényesíti rokonságát, a sárban megrekedt szekér kerekét, hogy életető fényt juttasson – benne minden mozzanat isteni szikra – a lecsúszottaknak, a szenvedőknek.

Ám, hogy föl tudjuk fogni eme átváltozás káprázatát, csendre van szükségünk. Az eső – a tisztító eső – szálán leereszkedő nyugalomra. Arra a csendre, amely valósággal kopog bennünk, de ebből a végtelennel birkózó zajból – a szívritmus adja a zenét – kívül semmit se hallani. Mert valójában a megigazulás csendjéről van szó. Arról az állapotról, amelyet a Tenger imazsámolyán térdeplő érez. Magába roskadva, szemben a mindenséggel.

A fénycsend mégis, amellet, hogy fölszabadít, erőt adó teher. Nem hagy nyugtot senkinek. Minduntalan önvizsgálatra készítet: megtettem-e a magamét. Szeretemet kiterjesztettem-e – minden ilyen szárnyas oltár a bizodalom jele – az úttalan úton ballagóra-tévelygőre. Különösen advent idején fontos – ha Őt várjuk, meg fog érkezni! – az ilyesféle gondoskodás.

A csend kútja ugyan mély, az igazi alkotó innen (is) merít, de ami fölröppen belőle, szinte a sztratoszféra magasába ér. Ha a színezet anyag, textilművész esetében a len, a kender, a juta, a gyapjú, az aranyzál stb. valaminő kozmikus rend és kozmikus szárnyalás ígézetében (íme a kompozíció ismérve) átszellemül, és képes fölmutatni minden szépség velejáróját, a lelki tartalmakat, akkor a művésznek nyert ügye van. A belső tűz – világít.

Jézus Krisztus lámpásával és a középkor (majd újkor) történelmet, építészetet, szakralitást, szépművészetet magában foglaló – hol villámként, hol fénykatedrálisként megjelenő – igézetével. A korai művek mi mások volnának, mint a szépségben dúskáló erő és magabiztosság hírnökei. Hiszen a jutából kötözött és csomózott Gondolkodó szék (1976) királyi fülkéket idéző térosztása – végső soron az egészben a szentháromság honol – kibillent minket a való időből, és Mátyás hollói nem röptették úgy a gondolatot, mint ez a rusztikusságot (vastag sodráslendület) a plasztikai kifejezés szolgálatába állító fali textil. Az Összefonódás (1974) legyezőjének plasztikai derűje – a technika hasonló a fönt említett font-kötözött jutaremekkel – a Nap-középpontú, ám már itt a szakralitással átítatott néprajzi jellegű fonást emeli a magasba.

Ezek a korai munkák már látni lehetett – az anyag és a forma szimbolikája vall –, hogy minő kristályosodó úton indult el a szekér. Megrakva bibliai allúziókkal, a gondolatot mint fénytovábbító – sugárzó! – eszközt a látás és meditáció középpontjába állítva. Minderről a kamara-kiállítás kilenc, viszonylag nagyobb méretű gobelinje, az érzéki szépséget zsolozsmává fokozva regél. Ám ez a mese filozofikus körítésű, tele jelképekkel.

Krisztus kereszthalála – mindannyiunk megváltása – gondolati súlyát (a golgotai sötétségből való kievezés reményét) adja a kétkedőknek. Az Éj (1986) sűrűn font vertikális oszlopai mögül kivillanó, fényben tobzódó keresztforma erre utal. Miként a Folyamat jobbról áradó fényzuhataga, amelyen az áradó „testből” kicsapó diagonálisok szinte metszik a plasztikus gobelin erdejének szálfáit, ugyancsak az isteni világosság tudatosítója.

Az ég aurájában megfürdőző lélek hosszú menetelésre – nem kis bűnbánatra – van kényszerítve. Magosba nyúló kezek várakozásba görcsölt ujjakkal hívják a Megváltót (amely az 1998–2000-ben készült Reményen kereszt formájú fény-corpus), s a „miniátori” munka közben szemlélődő textilművész attól lesz gondolatittas – ne feledjük, Hager Ritta minden művében kódexérvényű igazságot formáz –, hogy nem feledi a Biblia tanítását: Evez a mélyre! Ami Lukácsnál pragmatikus parancs („vessétek ki hálótokat a fogásra”), az az alkotónknál hitbéli elmélyülés, a magába fordulás imája. Eme gobelinen bravúros körkörös kompozíció: hullám-Nap segíti az evezőlapát erejét, mint ahogyan a Kegyelem (gyapjú, len, aranyszál) főnről jövő fénykévéi is valaminő kavargó örvényben, megesettségünk, emberi gyarlóságaink kútjában landolnak.

Hát persze, hogy a vegyes fölvetésű gobelin, az 1990-es Apokalipszis (gyapjú, len) súlyosodó fekete felhői – alulról hiába a tisztító tűz világossága – nyomasztóan hatnak, ám vele szemben ott a több ember- és állatalakot hordozó, invenciózus szerkezetű (három függélyes, égbe menő

csík), a megtérő bűnöst szimbolizáló Elveszett bárány. S nemkülönben, hozzá hasonló fényvibrálással, az ... És fölméne... (1990) fölfelé szikrázó fényangyala. Ha Domokos Pál Péter szerint a Júlia szép leány a „szépbe merült lélek balladája”, akkor Hager Ritta textilképe maga az ég sikátorát fényorgonává változtató fölfelé suhanás mint szépség.

Az időtlen, épp ezért örök érvényű folyamat a létezés titkát boncolgatja – középpontban a bűnbe esett emberrel. Egyetemes igazságok szószólójaként. A Várnegyed Galéria tárlatán a nagyméretű gobelinek mint különös hangzatú szimfóniák szerepelnek. Mindenik instrumentumnak megvan a bibliai megfelelője. De az égzengéssel szembeni lélekharangok mint szonáták (vagyis a kisméretű textilképek) sem maradhatnak említetlenül.

Ha egy talált tárgy, a VAS-on szereplő fémkalligráfia képes bevonni bennünket a művész titokkal teli, ám mindig emberi kalandjába, hogyne tenné ezt szakrális hangsúllyal legremekebb textil-kisplasztikája, a keresztformát a hit domborulatává avató Palla (1993), a Vég és Kezdet végtelenségét szimbolizáló Ómega mint Sugárzó csend, a Kulcsaim (1994) sokat mondó attraktív árnyékképe, az Az optimista fekete és az A pesszimista fehér – mindkettő 1982, gobelin, gyapjú, lószőr – egyként szakadozott, „nyítt vonója”. S legkivált a festői szépségű, a pápát, Szűz Máriát és Szent Istvánt harmóniában megjelenítő Magyar nosztalgia. (Középpontban a kis mérete ellenére is hatalmas koronával.) Ugyanaz a kéz, ugyanaz a hit formálta őket, mint a nagyméretű gobelineket.

Ettől sugárzó a teljességük.

Szokolczay Lajos